

mo pod tim vidicima. Danas se kaže: To je, doduše, važan dio povijesti, ali nije sva povijest. Stoga se danas u obrađivanju povijesti rado okrećemo malim ljudima, širokim slojevima, životu običnjaka i pitamo se, kako su i za što su oni u prošlosti živjeli. Dosta nam je govora o krunama, žezlima, sabljama i čizmama velikih vojskovođa. želimo prisloniti uho na prsa ljudi u opancima, s mašklinom i motikom u rukama, s popima glagoljašima po seoskim oltarima i osluškiati povijesnu ritmiku njihovih srdaca. Upravo nam to omogućuju ova Izvješća o našoj Poljičkoj Knežiji.

Pluralizam i postmoderna su nam izparcelirali široko društveno duhovno zajedništvo. Stoga se danas stvaraju manje grupe istomišljenika, niču manje zajednice istih profanih i religioznih rituala, javljaju se manja udruženja oblikovana po istim obrascima. Izvješća u ovoj knjizi, koja evociraju koheziju zajedničkog života u maloj Poljičkoj Knežiji mogu pridonijeti pravilnom, stvaralačkom duhu manjih današnjih zajednica.

Rudolf Brajičić

Danko VLAŠI, *Postljednji popi glagoljaši iz Podstrane*, u vlastitoj nakladi, Podstrana 1997., str. 103.

Autor je poznati pisac knjige *Protlost Podstrane* (župe u Poljicima) od rimskog doba do četrdesetih godina ovoga stoljeća, koju je povijesnom akribijom napisao na temelju arheoloških nalaza i povijesnih dokumenata. Stoga ovu njegovu novu knjigu možemo smatrati neke vrsti dopunom njegova prvog djela.

U ovoj je knjizi riječ o don Petru Caru (1862–1926) i o don Mati Luketa

(1860–1942). Njihove je likove autor prikazao na temelju stvarnih arhivskih dokumenata i arhivskih podataka, ali ne suhoparno i informacijski nepovezano i rasklimano nego suvislo sročeno s mnogo trijeznog psihološkog svjetla njihove nutrine.

Trnovit svećenički život obično započinje njegovim ređenjem za svećenika. Poljički glagoljaši, koji su se školovali u poznatom glagoljačkom sjemeništu u Priku (Omiš), započinjali su zbog nepravednih austrijskih zakona, svoj trnovit put već u tijeku svoga školovanja, koje su primorani zavrtavali u Albaniji, da se poslije ređenja uz velike poteškoće kao tuđinci juridički uklope u svoju rodnu biskupiju.

Oba su glagoljaša za svoje vrijeme bili karizmatički djelatnici, Car uz svoj svećenički rad kao prosvjetitelj i unaprijeditelj seoskog gospodarstva, a Luketa kao moćni molitelj pred Bogom za potrebe svoga naroda. Prvi je dobio kameni spomenik u svom rodnom mjestu u kojem je djelovao, a drugi je ostavio spomenik u dušama, kojima je u nevolji svojim molitvama pomagao.

Autor je zaslužan što nam je oteo za boravu dva svijetla glagoljaška lika na izmaku glagoljaške ere, a s njima i dio muke kojom se pop glagoljaš stoljećima mukotrpno probijao, kao i dio onog materijalnog i duhovnog dobra kojim su popi glagoljaši bogatili svoj narod u njegovu vlastitom kulturnom ozračju.

Rudolf Brajičić